

Milli Virtual Kitabxana

Cek London

“Yol ayrıcında”

Hekayə

(Tanınmış Amerika yazıçısının maraqlı nəsr əsəri. Birbaşa orijinaldan bədii çevirmə)

İngiliscədən çevirəni: Kamran Nəzirli

*Sevgilimin yaşadığı diyarı
Tərk etmək mənimçün çətindi,
çətin...*

(Şvabiya xalq mahnısından)

Mahnı oxuyan adam əyilib ocaq üstündə pıqqıldayan paxla qazanına azca su tökdü, sonra dikəldi. Əlindəki tüstülənən kösövlə azuqə yeşiyinin yan-yörəsində sülənən itləri qovdu. Üzü tərtemiz qırılmış bu adamın mavi gözləri gülürdü. Sarışın, qızılı rəngə çalan saçları vardı. Onun bütün görünüşündən sağlamlıq və şuxluq yağırdı. Belə şux görkəmə baxdıqca, baxmaq istəyirdin.

Ağ örpəyə bürünmüş şam meşəsinin üstündən təzəcə boylanan Ayın solğun işığı düşürdü. Meşənin qalın divarları balaca düşərgəni mühasirəyə almışdı. Sanki böyük dünya burdan xəbərsiz idi.

Yuxarıda aydın səma vardı. Hava şaxtalydı. Elə bil göy üzündə bərq vuran ulduzlar da üşüyürdülər və donmasınlar deyə sayrışır, rəqs edirdilər. Cənub-şərq tərəfdə zorla sezilən yaşılımtıl işıq şimal qütb parlısından xəbər verirdi. Ocağın başında iki kişi

uzanmışdı. Onların yatacağı yerə döşənmiş şam ağaclarının budaqlarından düzəlmişdi. Yoğun ağaclar qara basdırılmış və ayı dərisi ilə örtülmüşdü. Bürüncəklər kənara tullanmışdı. Qalın kətan örtük isə iki ağacın böyründən tarım çəkilmiş və yerə bərkidilmişdi. Bu, adamları küləkdən qoruyur və eyni zamanda ocağın istisini çölə buraxmırdı. İsti aşağıya, ayı dərisinin üstünə vururdu.

Ocağın lap böyründə, itlərin qoşulduğu kirşenin üstündə bir adam da əyləşmişdi. Mokasin ayaqqabılarını təmizləyirdi. Sağ tərəfdə çoxlu donmuş torpaq vardı və ətrafa tullanmış dolamaçarx adama deyirdi ki, bu adamlar bütün günü işləmiş, torpağı ələkdən keçirmişdilər. Sol tərəfdə dörd cüt xizək qara sancılmışdı. Kişilər bu xizəklər üstündə düşərgədən uzaqda axtarış aparmışdılar.

Qərribə də olsa, soyuq şimal ulduzları altında şvab mahnısı kədərli səslənirdi. Mahnı burda oturanların qəlbinə narahatlıq gətirirdi. Uzun, yorucu işdən sonra tonqalın ətrafında dincələn bu adamların qəlbi onsuz da kövrək idi. Üstəlik mahnı da uzaq, günəşli cənub üçün burunlarının ucu göynəyən kişilərin ağrılarına, xiffətlərinə yada salırdı.

- Ziqmund, sən allah, sus görüm! – deyə tonqalın yanında dirsəklənən kişilərdən biri yalvarışla mahnı oxuyana baxdı və ağrıdan yumağa dönmüş əllərini ayı dərisinin büküşləri arasına soxdu.

- Axı niyə? Niyə susmalıyam, hə? Mən oxumaq istəyirəm, - deyə Ziqmund cavab verdi. – Bəlkə mənim könlümdən oxumaq keçir?

- Sevinməli bir şey var ki, oxuyasan? Bax gör, bu bir ili necə həyat sürmüşük?! Allah bilir, nə yeyirik, amma at kimi işləyirik...

Sarışın saçlı Ziqmund sakitcə ağ canavara dönmüş itlərə və üstüaçıq çadırın içində oturan kişilərin nəfəslərindən çıxan buxarlara nəzər yetirdi. Güldü:

- Niyə sevinməyim, hə? – dedi. – Hələ ki hər şey yaxşıdır. Mənim xoşuma gəlir. Deyirsən, yemək pisdir? Axı...

Bir qədər susdu, sonra barmaqlarını şaqqıldatdı və yüngülcə çiyinlərini oynadıb sözüne davam etdi:

- O ki qaldı donuz kimi yaşamağımıza, elə deyil. Məlumun olsun ki, yemək-içməyimiz lap əntiqədir, ağayanadır. Hər torpaq layı yuyulub təmizləndikdən sonra iyirmi dollar verirlər. Hələ bir üstündə xırdası da ola bilər. Bunu ki hamımız bilirik... Cim Havesə bir bax! O, hər şeyi başa düşür. Amma heç şikayətlənmir də. Hiçkok, bəs sən nə deyirsən? Yene mokasinini təmizləyirsən? Hiçkok da bilir ki, dözmək lazımdı. Amma sənin dözüümün yoxdu. Yaza kimi sakitcə başını salıb işləmirsən. Baxarsan, inşallah, biz də krallar kimi varlı olacağıq. İstəyirsən Amerikaya tez gedəsən, hə? Elə bilirsən mən istəmirəm? Mən də evçün darıxıram da... Amma mən səbirliyəm, gözləyə bilərəm. Axı görmürsən hər gün yuduğumuz torpaq laylarının dibində qızıl saralır? Elə bil nehrədə sarı yağ görürsən... Sən də lap uşaqsan, sızıldayırsan. Hər nə olur, tez-bazar olsun, deyirsən. Yox, əzizim, elə ən yaxşısı mahnı oxumaqdı:

Vaxt ötər, üzümlər yetişər, onda
Qayıdıb gələrəm, ey ana Vətən!
Sevgilim, sevgilim, gözlə məni sən,
Gözləsən, səninlə evlənərəm mən...

Vaxt ötür... ay keçir... il sona çatır,
Mən də günlərimi burda sayıram.
Sevgilim, gözləsən... gözləsən sənə
Əbədi səadət bağışlayaram.

Tüklərini pırpızlaşdıran itlər mırıldana-mırıldana tonqala yaxınlaşdılar. Çöldən ayaq xizəklərinin ahəngdar cırıltısı və qar üzərində xışiltılı səslər eşidildi. Elə bil kimsə qənd xəkələrini ələkdən keçirirdi. Ziqmund oxumağını kəsdi və söyüş söyə-söyə itləri

qovmağa başladı. Elə bu vaxt xəz paltolu hindu qızı ocağın işığında göründü. Qız ayaqxizəklərini çıxartdı. Dələ dərisindən olan papağını azca dala itələdi. Tonqalın ətrafına yığılan kişilərə yaxınlaşdı.

- Salam, Sipsu!

Beləcə, həm Ziqmund, həm də ayı dərisi üstündə uzananlardan ikisi qızı salamladı. Amma Hiçkok dinməzəcə kirşədə qız üçün yer elədi və ingilis dilində sözləri əzik-üzük eləyə-eləyə danışmağa başladı:

- İşdər necədi, Sipsu? Kənddə nə var, nə yox? Yenə aclıqdı? Mənim başım çıxmır, axı buralarda quşlar niyə belə azalıb? Sığınlar da çıxıb gediblər... uzaq ölkələrə... Bə sizin o cadugər hələ bunun səbəbini tapmayıb?

- Düzdü, quşlar azalıb,- deyə Sipsu dilləndi.- Biz tezliklə it əti yeyəcəyik. Amma cadugər deyəsən, axır ki, bunun səbəbini tapıb. Sabah o, qurban kəsəcək. Və bu bütün tayfanın üstündən qarğışları, lənətləri götürəcək...

- Bilmirsən Allahlara kimi qurban verəcəklər? Körpə uşağı, yoxsa əldən düşmüş qarını? Adamlara yük olan qoca qarı yaxşıdı... Canı birdəfəlik qurtarar.

- Yox, bu dəfə cadugər başqa cür yozub: deyir, Allahlar çox qəzəblənirlər. Buna görə də qurbanlıq yalnız tayfa başçısının qızı, yeni mən olmalıyam...

- Lənət şeytana! – Hiçkok hiddətləndi. Təəccüb və heyrətini dərhal bildirsə də, qız astaca pıçıldadı:

- Hə, bax, görürsən də, yollarımız ayrılır. Gəldim ki, son dəfə görüşüb vidalaşaq... Sipsunun yaşadığı aləmin ibtidai qanunları, adətləri vardı. Qız həyatı olduğu kimi qəbul eləməyə öyrəşmişdi və ona elə gəlirdi ki, özünü qurban vermək adicə bir işdir. Bu, qanundur. Gecə ilə gündüzü, çayları, dənizləri, bütün külli-aləmi idarə edən qüvvələrin – baharın gəlişini xəbər verən, tumurcuqları göyərdən, payızda yarpaqları saraldan bu qeyri-adi qüvvələrin də qəzəbi olur. Onlara da canını qurban vermək lazımdı. Axı yeri-göyü idarə edənlər də rəhmə gəlməli idi, ya yox? Sipsu belə hesab edirdi ki, ölümlər müxtəlif olur; ya insanı sel aparır, ya da buz layları çatdayır, adam suya düşüb boğulur. Yaxud da günlərin bir günü ayı pəncəsinə keçirsən, vəssalam. Və yaxud da öz ocağının başında üzücü xəstəliyə tutulursan; o qədər öskürürsən ki, nəfəsin tənqiyir, sonra da ölürsən. Bəzən allahlar beləcə insanın ölümünə fərman verirlər. Axı cadugər heç vaxt səhv etmir. O, allahların arzusunu əvvəlcədən nəzərə alıb. Bir də axı, burda nə çətin iş var ki? Ölüm müxtəlif yollarla gəlsə də, hər halda, bir məqsədə xidmət edir: müqəddəs və gözəgörünməz qüvvələrin hökmünə.

Sipsudan fərqli olaraq Hiçkok ayrı aləmin adamıydı. Başqa dünyada tərbiyə almışdı. Ona elə gəlirdi ki, dünyada adətlər sadəliyinə və mürəkkəbliyinə görə seçilir. Amma hər şeyin ölçüsü olmalıdır. Ona görə də dilləndi:

- Yox, Sipsu, bu düzgün deyil! Axı sən cavansan? Hələ həyatın nəşəsini dadmamısan. Sizin caducər axmaq adamdır! Dəli köpəyoğlu! Belə də şey olar? Gör nə fikirləşib? Buna yol vermək olmaz!

Qız xəfifcə gülümsündü və dedi:

- Ehh... Hiçkok, həyat yaman sərti... Əzizim, bu həyat ki var, bizi nə vaxtsa yaradıb: düzdü, birimizə ağ dəri, o birimizə qırmızı dəri verib. Bunu sadəcə ona görə edib ki, yolumuz ayrılınsın. Biz birləşə bilməyək. Görürsən də, biz ayrılıq... Bu, təbii axardı, bizim təbii axarları dəyişməyə gücümüz çatmaz. Yadımdadı, bir dəfə allahların qəzəbli vaxtına düşmüşdü. O vaxt sənənin qardaşların da bizim kəndə gəlmişdilər. Üç nəfər idi. Çox güclüydülər. Onlar da elə beləcə dedilər: «buna yol vermək olmaz!». Noldu bəs? Üçü də həlak oldu. Görürsənmi, olacağa çarə yoxdu?..

Hiçkok anlayırmış kimi başını tərpətdi, sonra yoldaşlarına tərəf çöndü, səsini qaldırdı:

- Hey, eşidirsizmi? Kənddə deyəsən hamı dəli olub... Sipsunu öldürmək istəyirlər. Hə, nə deyirsiniz?

Haves və Deyv Verts susurdular. Ziqmund başını aşağı salıb dizləri arasındakı itin tüklərini sığallayırdı. Bu iti lap uzaqdan gətirmişdi və ona xüsusi qulluq edirdi. Sırr

deyildi: Ziqmund şimala gələndə iti ona sevdiyi qız bağışlamışdı. Və o da elə bütün günü bu qızı düşünürdü. Sevgilisinin şəkli sinəsində gizlətdiyi medalyonun içindəydi, hər gün ordan boylanıb Ziqmunda baxırdı, ona ilham verən də buydu.

- Hə, nə deyirsiz?- Hiçkok yenə hiddətlə təkrar etdi.

- Bəlkə bu heç belə deyil? Bəlkə elə Sipsu bir qədər üstünə qoyur? – Haves dedi.

- Bunun məsələyə nə dəxli? – Hiçkok yoldaşlarının biganəliyinə əsəbiləşdi və hirsindən rəngi bozardı.- Deyirəm, əgər Sipsunun dedikləri düz çıxsas... Biz nə etməliyik, hə?

- Məncə, bu məsələyə qarışmağın mənası yoxdu, - Verts dedi.- Özləri bilər. Tutaq ki, lap belədir. Axı biz kimik? Öz adətləridi. Dindar adamlardı, etiqad edirlər. Yox, gəl bu işə baş qoşmayaq. Bizə nə lazımdı? Torpaq yumaq, qızıl toplamaq...

Əhh... bircə bu xarabaya qalmış kənddən çıxıb getsəydik! Vallah, bura vəhşilərin məskənidir! Bu qırmızı dərililə adamlar da heyvan kimi bir şeydilər. Yox, əşşşi... Məncə, bu, bizim tərəfdən ehtiyatsız addım olar...

- Mən də bu fikirdəyəm, - deyə Haves onun sözüne qüvvət verdi. – Cəmi dörd nəfərik. Burdan Yukon çayına təxminən üç yüz mil olar. Yaxınlıqda isə bir nəfər belə ağ dəriyə rast gəlməzsən. De görüm, əlli hinduya cavab vermək olar? İşdi, onlarla aranı sərirlətsək, gərək dabanımıza tüpürüb əkilək. Yox, əyər, əlbəyaxa olsaq, vallah bizi öldürərlər. Xurd-xəşil edərlər bizi. Həm də axı biz artıq qızılın məskənini də tapmışıq... və... Əhhh... Lənət şeytana! Mən bu işə burnumu soxan deyiləm!

- Haves düz deyir,- deyə Verts də ona qoşuldu.

Ziqmund pəsdən oxuyurdu:

«Vaxt ötər, vaxt ötər... üzümlər də yetişər, Mən dönərəm Vətənə...»

Nəhayət, Ziqmund da dilləndi:

- Demək, belədi: Hiçkok, mən də bu fikirdəyəm. Əgər hindular, onlar əlli nəfərdən çoxdu, Sipsunu öldürməyi qərara alblarsa, biz heç nə edə bilmərik. Üstümüze cumsalar, bizi tikə-tikə edərlər... Bunun nə xeyri olacaq bizə? Onsuz da qız onların əlində qalacaq. Yerli əhalinin adətinə qarşı çıxmaq olar? Ya gərək həddən artıq güclü olasan, ya da...

- Güc bizdə...- deyə Hiçkok onun sözünü kəsdi. – Dördümüz də birləşsək, dörd yüz hinduya dəyərik. Bəs yazıq qızın taleyi barədə düşünmək lazım deyil?

Ziqmund dalğın-dalğın iti sığallayırdı. Dedi:

- Elə mən də qız haqda düşünürəm. Amma həmin qızın gözləri yay səması kimi mavi, təbəssümü yay dənizi kimi mülayimdi. Saçları da sarışındı, mənim sevgilimki kimi qalın hörükləri çiyinlərinə tökülüb. Ahhh... O, bu saat günəşli diyarda məni gözləyir. Lap çoxdan. İndi özün fikirləş, arzularıma çatmaqda mən öz həyatımı təhlükəyə qoya bilərəmmi?

- Sənin yerində olsaydım o mavi gözlü gözəlin gözlərinin içinə rahat baxa bilməzdim. Və ömrüm boyu mənim vicdanımı qorxaqlığım ucbatından məhv olan bu hindu qızının qara gözləri gəmirərdi, bildin!- deyə Hiçkok acı-acı gülümsədi.

Hiçkok təbiətə xeyirxah, ədalətli adamıydı. O, kortəbii və təmənnəsiz hərəkətlər etməyə öyrəşmişdi. Lakin əməllərinin nə ilə nəticələncəyi barədə heç vaxt düşünməzdi.

Ziqmund başını buladı.

- Dəlisən, nədi?-dedi.- Mən sənədən ötrü səfeh hərəkətlərə yol vermərəm. Hər halda, ağılnan düşünmək lazımdı. Şəraitə uyğun hərəkət etməliyik. Axı mən kefə gəlməmişəm. Əgər bilmək istəyirsənsə, açığı, hinduların işinə qarışmağımızın xeyri olmayacaq. Sipsu hər şeyi düz desə də, neyləmək olar? Halına yanmaqdan başqa əlimizdən nə gələr ki? Bu tayfanın adəti belədi. Guya bilmirsən ki, biz bura təsadüfən gəlib çıxmışıq? Amma hindu tayfası yəqin ki, min il qabaq da belə yaşayıb, belə edib və bundan sonra da belə edəcək. Lap dünyanın sonuna kimi. Bu adamlar bizim tayımız deyil. Hiçkok, elə qız özü də bizim tayımız deyil. Vallah, qəti sözümdür... Verts və Haves də tamamilə düz deyir. Vəssalam...

Bu vaxt itlər zingildədi və dəstə ilə hürüşməyə başladılar. Ziqmund səsinə xırp kəsib qulaq verdi; qaranlıqdan xizək xışiltısı gəlirdi. Çiyinlərinə xəz dəri salmış bir neçə

hündürboylu, sərt və sakit baxışlı hindu tonqalın işığında göründü. Onların kölgəsi qarın üstündə əcəyib fiqurlar yaradırdı. Hindulardan biri yəqin ki, cadugər idi. O, Sipsuya üzünü tutub boğuş səslə nəşə dedi. Onun sifəti əcəyib, vahiməli tərzdə rənglənmişdi. Çiyinə canavar dərisi atmışdı. Ağaran dişləri bu hindu cadugərini daha qorxunc şəkə salmışdı. O biri hindular isə səssizcə dayanmışdılar. Qızılaxtaranlar da susurdular. Sipsu ayağa durdu, xizəklərini geyinib Hiçkoka baxdı:

- Əlvida, əziz dost! – dedi.

Amma kimə deyirsən, kirşənin üstündə oturan Hiçkok hes cıncırını da çıxarmadı. Başını belə qaldırmadı. Hindular qaranlıq gecədə bir-bir gözdən itdilər.

Bu yerləə gələn bir çox kişilərdən fərqli olaraq, Hiçkok şimal qadınları ilə yaxın əlaqədə olmağı arzulamamışdı. O, həmişə özünü evdəki kimi hiss edir, hamıya eyni gözə baxırdı. Hiçkokda belə bir istək baş qaldırsaydı, yəqin ki, öz həyat fəlsəfəsinin əleyhinə getmiş olardı. Sadəcə, Hiçkok ömründə heç vaxt şimal qadını ilə münasibətdə olmağı istəməmişdi. Bəs Sipsuyla necə? Hiçkok bu qızla ocaq başında çənə vurmağı xoşlayırdı. Amma o, Sipsuya kişinin qadına baxdığı kimi deyil, sadəcə uşağa olan münasibət bəsləyirdi. Belə xasiyyətli adamlar üçün bu, əlbəttə ki, təbii idi. Buna görə də onların dostluğu düşərgədəki cansıxıcı günləri azca da olsa qısaldırdı. Hiçkok tərpedən dırnağa kimi yanki idi və Amerikada doğulub böyümüşdü. Şübhəsiz, onun da canında kişilik ehtirasının isti qanı axırdı və bəzən cəngavərlik göstərmək ona yad deyildi. Amma bu dəyiqələrdə həyatın işgüzar siması onun üçün əhəmiyyətini itirmişdi və bu, onun qəlbini lap dərin hissələrini belə tərpedə bilmirdi. Hiçkok dinməzcə oturmuşdu. İçində nəşə bir təlatüm qaynayırdı və bu təlatüm onun özündən də güclüydü. Yəqin ki, onun heç dədə-babasında bu cür təlatüm olmamışdı. Həvə və Verts hər bən bir altdan-altdan Hiçkoku süzür, onların narahatçılığı apaydın hiss olunurdu. Ziqmund isə özündə deyildi, ayrı aləmdəydi. Qızılaxtaranlara bəlliydi ki, Hiçkok güclü adamdı. Bu bir ildə onun zorunu dəfələrlə görmüşdülər. Təhlükəli anlar az olmamışdı. Buna görə də hamı narahatlıq içində, bir az da qorxu hissiylə gözəliyirdi; görənsən Hiçkok nə edəcəkdı? Hiçkok isə susurdu. Vaxt ötürdü, tonqal sönmək üzrəydi. Verts əsnədi, qollarını açıb gərnəşdi. Yatmaq istədiyini bildirdi. Elə bu an Hiçkok ayağa qalxdı, qeyzlə çımxırdı:

- Sizi görüm cəhənnəmin dibinə giresiniz! Quş ürəkli öküzlər! Sizinlə qurtardım...

O, bu sözləri sakitcə desə də, hər kəlməsində əyilməz mərdənəlik duyulurdu. – Daha bədi! Gəlin hesablaşib ayrılacaq! Qızılı isə necə istəyirsiniz bölün. Müqaviləyə görə mənim payıma dördə biri düşür. Tərəzini gətirin! Ziqmund, sən də mənim payıma düşən azuqəni çək. İtlərdən dördü mənimdir... Amma dörd dənə də əlavə istəyirəm. Əvəzində öz sursatımı saxlayıram. Bundan əlavə yeddi qram qızıl və tufəngimi də verirəm. Hə, necə sözdü?

Ziqmund, Həvə və Verts küncə çəkilib pıçıldadılar. Sonra geri döndülər. Ziqmund dedi:

- Bura bax, Hiçkok, biz hər şeyi ədalətlə böləcəyik. Onsuz də sən nə az, nə çox, ümumi payın lörddə birini alacaqsan. Sonrasını özün bilərsən. Amma itlər bizə də lazımdır. Dördü bəşindir. O ki qaldı azuqəyə, sursata, patronlara, özün bilərsən. Lazımdırsa, götür, lazım deyilsə, saxla, bu sən öz işindi...

- Deməli belə... Nolar, mən razı. Amma cəld olun! Mən burda qalmaq istəmirəm. Sizdən zəhləm gedir...

Daha heç bir izahat verilmədi. Bölgü qurtarandan sonra Hiçkok özünə lazım olan avadanlıqları kirşəyə yığıdı, itlərdən dördünü seçib qoşquya bağladı. Sursata və patrondaşa əl vurmadı. Amma it boğazına keçirmək üçün əlavə olaraq altı qayış götürüb kirşəyə tulladı. Son dəfə yol yoldaşlarını sualedici nəzərlərlə süzdü, onun bu hərəkətinə heç kəs etiraz etmədi. Hamı lal-dinməz meşədə gözdən itənə kimi Hiçkokun dalınca baxdı.

Qarın üstüylə bir adam sürünürdü. Onun hər iki tərəfində maral dərisi ilə örtülmüş hindu komaları qaralırdı. Orda-burda ac itlər ulaşır və yəqin ki, bir-birlərinə acıqla

mırıldanırdılar. İtlərdən biri sürünən adama tərəf gəldi. İt lap yaxınlaşdı, əvvəlcə ətrafı iylədi, sonra ehtiyatlana-ehtiyatlana qərribə görünən qonağa bir qədər də yaxınlaşdı. Qaranlıq düşənə qədər itə qərribə görünən bu obyekt qarın üstündə yox idi. İt burnunu ona toxundurdu. Hiçkok qəflətən dikəldi, bir andaca qüvvətli əlləriylə itin tüklü boğazından yapışdı və sıxdı. İt onun dəmir qolları arasındaca boğulub ağ qarın üstünə düşdü. Hiçkok yenə irəli sürünməyə başladı. O, tayfa başçısının komasına qədər süründü. Aradan xeyli keçdi. Hiçkok qarın üstündə uzanmışdı. İçəridən gələn qarmaqarışlıq səslərə diqqətlə qulaq asır və bu səslər arasında Sipsunun səsinə tanımağa çalışırdı. Görünür, komanın içində çoxlu adam vardı. Burdakı söhbətlərin gedişindən məlum olurdu ki, onlar çox həyəcanlı, həm də təlaş içindədilər. Nəhayət, hiçkok qızın səsinə tanıdı və komanı dolanıb düz Sipsu olan tərəfə gəldi. Özünə rahat bir yer seçdi. İndi onunla Sipsunu komanın maral dərisindən olan nazik divarı ayırırdı. Hiçkok qarın qazımağa başladı, ehmalca başını komanın dəri divarları altına saldı. Burdan isti ev havası vururdu. Amma o, heç nə görmürdü. Tərpənməyə də qorxurdu. Yəqin ki, sol tərəfə çoxlu dəri tökülmüşdü. Ordan iy gəlirdi. Hər ehtimala qarşı, Hiçkok ehtiyatla bunu yoxladı. Onun üzünü yüngülcə kiminsə xəz paltarına toxundu. Yəqin elə Sipsu idi. Amma o, qızın səsinə eşitmək istəyirdi. Tayfa başçısı ilə cadugər nə üstündəsə qızğın mübahisə edirdi. Hardasa körpə ağlayırdı. Görünür, acından ağlayırdı. Hiçkok böyrü üstə çevrildi. Ehtiyatla başını qaldırdı. Onun üzünü bu dəfə də xəz dərilili paltara yüngülcə toxundu. İnsan nəfəsi hiss etdi. Bu, qadın nəfəsiydi. Hiçkok həyatını təhlükə qarşısında qoymuşdu. Ehtiyatla qadıncan yapışdı və hiss etdi ki, o da səksəndi, elə yerindəcə donub qaldı. Bu vaxt kiminsə əli Hiçkokun başında gəzdirdi. Qıvrım saçlarını tutdu və ehmalca üzünü döndərdi. Bu, Sipsu idi. Sipsu özünü o yerə qoymadı. Oturduğu yerdə sakitcə qurcalandı, əvvəlcə üst-üstə yığılmış xəz dərilərə dirsəkləndi, sonra paltarının ətəyiylə Hiçkokun başını gizlətdi. Sonra da guya təsadüfən dirsəyini Hiçkokun çiyinə qoydu və başını aşağı əyib qulağını onun ağızına yaxınlaşdırdı.

- Firsət düşən kimi kənddən çıx,- Hiçkok pıçıldadı.- Düz küləyin istiqamətinə, çayın sahilinə gəl. Yol ayrıcında, şam ağaclarının yanında mənim itlərim və qoşqum hazır vəziyyətdədir. Elə bu gecə Yukona gedəcəyik. Aradan tez çıxmalıyıq. Əlinə keçən itləri də özünlə çayın sahilinə gətir...

Sipsu etirazla başını tərpətdi. Amma qızın gözləri sevincdən yaşarmışdı. Sən demə həyatda ondan ötrü də narahat olan adam varmı! Qız bununla öyündü. Öz xalqının qadınları kimi Sipsuya da elə gəlirdi ki, onun taleyi və bütün qisməti kişiyyə tabe olmaqdır. Hiçkok təkidlə təkrar etdi:

- Mütləq gəl!

Qız cavab vermədi. Amma Hiçkok əmin idi ki, qız gələcək.

- Azuqə üçün narahat olma,- deyə əlavə etdi.- Tələsmək lazım idi, vaxt azdı...

Yarım saatdan sonra Hiçkok öz kirşəsinin yanındaydı. Hava çox soyuq idi, üşüyürdü. Ayaqlarının birini qoyub o birini götürürdü. Birdən Sipsunu gördü. Sipsu özü ilə iki it gətirirdi. İtləri görəndə kimi Hiçkokunkular da elə bil farağat komandası aldılar. Hiçkok itləri sakitləşdirmək üçün qamçını götürdü. Kənd külək əsən tərəfdə yerləşirdi və xırda bir səs Sipsugilin yaxında olmasını xəbər verə bilərdi.

-İtlər çoxdu, yaxşıdı, -deyə Hiçkok kirşəyə bağlanmış baltasını götürdü. -Sipsu, hansını fırlatsam, kirşəyə qoş! Amma diqqətli ol!

O, bir-iki addım irəli yeridi və iki şam ağacı arasında durdu. Kənddən it hürüşməsi eşidildi; yəqin ki, indicə köpək sürüsü görünəcək. Tutqun qar düzəngahında çox keçmədi ki, yaxınlaşan bir qaraltı görünməyə başladı. Bu, köpək idi. O, canavar kimi ulaya-ulaya böyük bir köpək sürüsünü də ardınca gətirirdi. Hiçkok gizləndi. Köpək onun qarşısına çatanda cəld tullanıb köpəyin qabaq pəncələrindən yapışdı və heyvan kəllə-mayallaq aşaraq qarın üstünə düşdü. Sonra Hiçkok itə möhkəm bir zərbə ilişdirdi, onu Sipsuya tulladı. Qız da tez itin boğazına qayış saldı. Hiçkok əlindəki balta ilə köpək

sürüsünün qabağını kəsmişdi. Tükləri pırlaşmış köpəklərin gözləri qızmışdı və onlar düz Hiçkokun yanında mırıladaşırdılar. Sipsu cəld işləyirdi. İtin birini kirşəyə qoşandan sonra, Hiçkok o birini də tutdu, dərhal onu da qıza tulladı. Beləliklə, qoşquya artıq on it bağlanmışdı.

-Daha bəsdil!- Hiçkok qışqırdı.

Kənddən onlara tərəf hindular gəlirdi. Qabaqda gənc hindu oğlan qaçırdı. O, köpək sürüsünün içinə girdi. Onları vura-vura Hiçkoka tərəf tələsdi. Elə bu vaxt Hiçkok tüfəngi işə saldı. Hindu oğlan arxası üstə yerə yığıldı. Onun dalınca qaçan cadugər bunu gördü. Hiçkok Sipsuya dedi ki, yola düşsün. Qız elə «Çuk!» deməyini gördü. Qudurmuş itlər yerdən elə götürüldü ki, az qala qız yıxılacaqdı. Görünür, Allahlar cadugərə də qəzəblənmişdilər. Yoxsa, o, yolun tən ortasında durmazdı. Tayfa başçısı xizəklə düz onun üstünə gəlirdi. Və birdən bütün qoşqu kirşəylə birlikdə sürətlə cadugərə dəydi. Cadugər yığıldı və cəld ayağa durdu. Əlbəttə, bu gecə onunçün ölümlə də qurtara bilərdi. Güllə kimi gələn Sipsu uzun qamçı ilə cadugərin sifətinə möhkəm bir zərbə endirdi. Buna baxmayaraq, cadugər yenə yolun ortasında durmuşdu. Ufuldayırdı. Bu dəmdə Hiçkok onun üstünə cumdu və cadugərə karlı bir yumruq ilişdirdi. Sonra cəld Sipsunun sürdüyü kirşəyə atıldı.

Bu əhvalatdan sonra ilahiyyatçı cadugərin şüuru həm də ağ dərili adamın güclü yumruq zərbələri ilə dolmuşdu. O, tayfa başçısının komasına qayıdan kimi bütün ağ dərili adamların dalınca möhkəmcə söydü...

+++++

- Hə, tənbellər, qalxın! Vaxtdı. Ayaqqabılarınızı geyənə kimi səhər yeməyi hazır olacaq! Deyv Verts üstünə saldıqı ayı dərisini kənara tulladı. Durdu və əsnədi. Haves isə gərnəşəndə hiss etdi ki, əli keyləşib; yuxulu-yuxulu əlini ovuşdurmağa başladı. Sonra öz-özünə soruşdu:

- Görəsən, Hiçkok harda gecələyib?

Ayaqqabılarını götürdü. Onlar bütün gecəni qurumuş ağaca dönmüşdülər. Verts ayaqyalın, ehmalca tonqalın yanına qaçdı. Ayaqqabılarını da ocağa tutdu ki, donu açılınsın. Sonra:

- Şükür allaha, Hiçkok çıxıb getdi, - dedi. – Amma gəlin boynumuza alağ ki, o, yaxşı işləyirdi.

- Di gəl, özündən razıydı. Həmişə öz sözünü yeritmək istəyirdi. Onun bədbəxtliyi də bundaydı. Sipsuya yaman yazığı gəlirdi. Bura bax, doğurdan qız onun xoşuna gəlmişdi?

- Eh, inanmıram... Bilirsən, Hiçkokun tərs damarına düşmüşdü, vəssalam. O, hesab edirdi ki, hindular düz eləmir. Əlbəttə, düz deyil... Amma bizə nə dəxli var? Qarışsaydıq, o dünyalıq olardıq,- deyə Haves özünəməxsus razılıqla cavab verdi.

- Doğrudur, inadkarlıq da, tərslik də yaxşıdı. Amma hər şeyin öz vədəsi var. Alyaskaya gəldin, gerek tərsliyini evdə qoyasan. Düz demirəm, Ziqmund?- deyə Verts də ocağa yaxınlaşdı.- Sən nə deyirsən, biz düz elədik, ya yox?

Ziqmund etirazla başını buladı. Əlbəttə, o, başqa şeyin hayındaydı; qəhvə qaynayıb az qala daşacaqdı, tavada qızaran donuz piyini də çevirmək lazımdı. Bütün bunlardan savayı, Ziqmundun fikri-zikri öz sevgilisinin yanındaydı. Diniz kimi mavi gözlərin yanında... Və elə beləcə də astadan zümzümə edirdi. O birilər gülümsünə-gülümsünə bir-birlərinə göz vurur, səssizcə bu mənzərəni müşahidə edirdilər. Saat yeddi olsa da, səhərin açılmasına hələ üç saat vardı. Şimal qütb parıltısı daha görünmürdü. Gecə zülmətində bu balaca düşərgə xırda işıq adasını xatırladırdı. Üç adamın kölgəsi ocağın işığında apaydın görsənirdi. Ortaya sükut çökmüşdü. Ziqmund səsinə qaldırdı. Zilə keçdi və köhnə mahnısının son bəndini oxudu:

Vaxt ötər... il keçər... üzümlər də yetişər...

Gecənin sükutunu qulaqbatırıcı güllə səsləri pozdu. Haves ufuldadı. Çönüb dikəlmək istədi, amma gubbultu ilə yerə sərələndi. Başından yaralanan Verts böyrü üstə yığıldı, xırıltılı səslər çıxartdı. Onun ağızından qan fışqırdı. Sarışın saçlı Ziqmundun nəğməsi yarımçıq qaldı. Əllərini havada yelləderək düz ocağın üstünə yığıldı.

Hindu cadugərin göz bəbəkləri qəzəbdən qan çanağına dönmüşdü. Üz-gözü zəhrimara dönmüş bu adam tayfa başçısı ilə Vertsin tufəngi üstündə dalaşdı. Hətta tələb edirdi ki, ağ dəriyə adamların kisəsindən ona daha çox paxla versinlər. Bütün bunlarla gözü doymadı. Düşərgədə ayı dərisini də qamarladı və bu da tayfanın o biri kişiləri arasında narazılığa səbəb oldu. Yenə ürəyi soyumadı. Cənublu qızın Ziqmunda bağışladığı iti də öldürmək istədi. Amma it qaçıb aradan çıxdı və o, öz sahiblərinin qızıl yataqları tapmaq üçün qazdıqları quyuya düşmüş, daşlara dəyərək əzilmişdi.

Qızılaxtaranların düşərgəsi tamamilə darmadağın edildi və hindular öz evlərinə qayıtdılar. Hindu qadınlar yaman sevinirdilər. Çox keçmədi ki, onların meşələrində sığın dəstələri görünməyə başladı. Hindu ovçuların üzü gülməyə başladı. Beləliklə, cadugərin şöhrəti daha da artdı. Hətta kənddə danışdırlar ki, guya o, allahlarla məsləhətləşir.

Cənublu qızın Ziqmunda bağışladığı it viran edilmiş düşərgəyə qayıtdı. Bütün gecəni uladı. Səhəri gün də uladı. Elə bil ölənlərçün ağlayırdı. Və o, bundan sonra bir daha buralarda görünmədi.

İllər ötdü. Çox sonralar bu şam meşələrində qəribə canavarlar peyda oldu. Onların rəngində qeyri-adi, açıq ləkələr gözə dəyirdi. Hindu ovçusu belə canavarlara heç vaxt rast gəlməmişdi.

E-mənbə / link: <http://kamran58.azeriblog.com/2008/12/26/iol-airyynda>